

नेपाल सरकार  
शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय  
सिंह दरवार, काठमाडौं

सूचनाको हक सम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) बमोजिम प्रकाशित विवरण  
आ.व. २०७१/०७२(२०७१ साउन देखि २०७१ असोज मसान्त सम्म- ३ महिना)

## १. निकायको स्वरूप र प्रकृति

नेपालमा शान्ति प्रयासहरूको व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा तत्कालीन सरकारले गरेका विभिन्न प्रयासहरूसँग शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको इतिहास गाँसिएको छ। सरकार र नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी) बीच २०५८ सालदेखि शुरु भएको शान्ति वार्ता प्रयासमा संस्थागत व्यवस्थाको अपरिहार्यतालाई मनन गरी दिगो शान्ति स्थापनार्थ सरकारलाई प्राविधिक, भौतिक तथा अन्य सहयोग उपलब्ध गराउने संस्थागत व्यवस्था गर्ने सम्बन्धमा सिफारिस पेश गर्न मन्त्रिपरिषदले २०५९।११।८ मा गठन गरेको कार्यदलले शान्ति समन्वय तथा व्यवस्थापन केन्द्र गठन गर्न सरकारलाई सिफारिस गरेको थियो। तत्पश्चात शान्ति वार्ता टोलीलाई कार्य सम्पादनको क्रममा आवश्यक समन्वय र सहयोग उपलब्ध गराउन तत्कालीन प्रधानमन्त्रीको कार्यालय अन्तरगत रहने गरी ६ बुँदे कार्यक्षेत्र र जिम्मेवारी सहित मिति २०६०।२।२९ मा शान्ति वार्ता समन्वय सचिवालयको व्यवस्था गरेको थियो। तीन चरणका शान्ति वार्ताहरूमा त्यस सचिवालयले सहयोग गरेको थियो र ती वार्ताहरू विफल भएपछि सरकारले शान्ति प्रक्रियालाई पुनः अघि बढाउन र साझा राजनीतिक अवधारणा तयार गर्ने उद्देश्यले सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा मिति २०६१।४।२८ मा एक उच्चस्तरीय शान्ति समिति गठन गरी मिति २०६१।५।१५ मा सो समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकी सो समितिलाई सहयोग गर्न मन्त्रिपरिषदको मिति २०६१।५।२९ को बैठकले सरकारको मुख्य सचिवको नेतृत्वमा एक उच्चस्तरीय शान्ति समितिको सचिवालयको स्थापना गरेको थियो। सरकार र माओवादी पक्षबीच भएका विभिन्न चरणका वार्ताहरू विफल भएपछि मन्त्रिपरिषदको मिति २०६१।१२।३ को निर्णयअनुसार साविकको उच्चस्तरीय शान्ति समिति र अन्तरगतका उप-समितिहरूको विघटन भयो। तर सो अन्तरगत रहेको उच्चस्तरीय शान्ति समितिको सचिवालयलाई कायमै राखिएकोमा मन्त्रिपरिषदको २०६२।७।३ को निर्णयअनुसार सचिवालयको नाम शान्ति सचिवालय तोकियो। नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद) को मिति २०६३।१२।१८ को निर्णयबाट शान्ति सचिवालयलाई खारेज गरी साविक शान्ति सचिवालयले सम्पादन गर्दै आएको सम्पूर्ण कामहरूको अतिरिक्त द्वन्द्वबाट क्षति भएका भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माण, द्वन्द्व पीडित व्यक्तिहरूको राहत र पुनःस्थापन, सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग, उच्चस्तरीय अनुगमन समिति, विद्रोही पक्षको लडाकुहरूको शिविर व्यवस्थापन आदि थप काम, कर्तव्य र अधिकार समेत तोकी यस शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयको स्थापना भएको हो।

## २. निकायको काम कर्तव्य र अधिकार

मिति २०६९/२/५ गते नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषदबाट स्वीकृत नेपाल सरकार (कार्य विभाजन) नियमावली, २०६९ अनुसार शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालयले देहायका विषयहरूमा काम गर्ने गरी क्षेत्राधिकार निर्धारण गरिएको छ :

- शान्ति स्थापना, द्वन्द्व व्यवस्थापन तथा विकास र द्वन्द्वबाट क्षति भएका भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणका लागि तत्कालीन र दीर्घकालीन नीति, रणनीति, योजना तथा कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन; द्वन्द्वपीडित क्षेत्रको सामाजिक तथा आर्थिक विकासको नीति, रणनीति र कार्यक्रम;
- विस्तृत शान्ति सम्झौतालगायतका अन्य सम्झौता, सहमति र निर्णयको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन;
- दिगो शान्ति कायम गर्न आवश्यक संस्थागत, प्रक्रियागत तथा प्राविधिक विषय;
- शान्ति स्थापना तथा द्वन्द्व व्यवस्थापनसम्बन्धी अध्ययन, विश्लेषण तथा अनुभवको आदान-प्रदान;
- द्वन्द्वबाट पीडित तथा विस्थापित व्यक्तिको राहत, आर्थिक सहायता तथा पुनःस्थापन;
- द्वन्द्व-संवेदनशील प्रणालीबारे अध्ययन तथा अनुसन्धान;

- शान्ति स्थापना तथा द्वन्द्वको व्यवस्थापनसम्बन्धी सूचना, अध्ययन सामग्री र अध्ययन प्रतिवेदनको अभिलेख केन्द्र तथा शान्ति र द्वन्द्व व्यवस्थापनको प्राविधिक स्रोतकेन्द्रसम्बन्धी;
- शान्ति प्रक्रिया र द्वन्द्वको सङ्क्रमणकालीन व्यवस्थापन;
- द्वन्द्वको कारणबाट क्षति भएका भौतिक संरचनाको पुनर्निर्माण तथा पुनःस्थापनाको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा क्षेत्रगत निकायसँगको समन्वय;
- शान्ति कोषबाट सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमको सञ्चालन र अनुगमन;
- माओवादी सेनाका लडाकुको शिविर व्यवस्थापन र रेखदेख;
- शान्ति स्थापना र द्वन्द्व व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित सरकारी, गैरसरकारी तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ-संस्थाको सम्पर्क;
- सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग;
- वेपत्तासम्बन्धी छानबिन आयोग; शान्ति तथा पुनःस्थापनासम्बन्धी परामर्श समिति;
- शान्ति प्रक्रियासम्बन्धी उच्चस्तरीय अनुगमन समिति;
- स्थानीय शान्ति समिति ।

### ३. निकायमा रहने कर्मचारी संख्या र कार्य विवरण

मन्त्रालयलाई आवश्यक पर्ने कर्मचारी नेपाल सरकारले व्यवस्था गर्दछ । हाल मन्त्रालयमा ....जना कर्मचारीहरू छन् ।

स्वीकृत कर्मचारी दरवन्दी संख्या ९३ जना

स्थायी कर्मचारी संख्या ६७ जना (रिक्त सह सचिव १ उप सचिव १ शा.अ. १)

करार सेवाका कर्मचारी २६ जना

जम्मा कर्मचारी संख्या ९३ जना

मन्त्रालयको संगठानिक चार्ट अनुसूची १ मा संलग्न छ ।

कार्य विवरण अनुसार, यस मन्त्रालयमा निम्न बमोजिमका महाशाखा र शाखाहरू रहेका छन् ।

#### प्रशासन योजना तथा वैदेशिक समन्वय शाखा :

- मन्त्रालयको प्रशासनिक, सांगठनिक तथा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी संपूर्ण कार्यहरू गर्ने,
- द्वन्द्व संवेदनशील योजना र द्वन्द्व संवेदनशील बजेट तर्जुमा गर्न राष्ट्रिय योजना आयोग, अर्थ मन्त्रालय तथा अन्य केन्द्रीय निकायहरूसँग समन्वय गर्ने,
- शान्ति निर्माण तथा द्वन्द्व व्यवस्थापन सम्बन्धमा विभिन्न मन्त्रालय एवं निकायहरूका शान्ति सम्पर्क व्यक्ति/विन्दु (Peace Focal Persons\Points) सँग समन्वय गर्ने र उनिहरूको क्षमता विकास सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- द्वन्द्व व्यवस्थापन तथा शान्ति सम्बन्धी विषयका दक्ष जनशक्ति तथा मानव श्रोत विकास सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- आवधिक योजनाद्वारा परिलक्षित विकास तथा सामाजिक शान्तिका उद्देश्य परिपूर्तिका लागि आवधिक योजना, राष्ट्रिय विकास कार्यक्रम र शान्ति प्रवर्द्धनका कार्यक्रमबीच अन्तरमन्त्रालय समन्वय गर्ने, गराउने,
- मन्त्रालयको सम्पर्क बिन्दु तथा प्रवक्ताको रूपमा कार्य गर्ने,
- द्वन्द्वको शान्तिपूर्ण रुपान्तरणका लागि आदिवासी-जनजाति, दलित, महिला, अपांग, उपेक्षित तथा उत्पीडित वर्ग र समुदाय लक्षित र द्वन्द्व सम्वेदनशील समावेशीकरण, सबलीकरण र मूलप्रवाहीकरणका लागि योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा एवं संचालनमा अन्तरमहाशाखा तथा अन्तर मन्त्रालय समन्वय गर्ने,
- मन्त्रालयबाट सञ्चालित योजना तथा कार्यक्रमहरूको आवधिक समीक्षा र नियमित अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शान्ति संयन्त्रहरूको सञ्चालनमा जनशक्ति एवं अन्य स्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्ने,
- मन्त्रालय र अन्तर्गत निकायको लागि वार्षिक कार्यक्रम र बजेटको तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि स्वीकृत बजेटको निकास, बाँडफाँड तथा परिचालन गर्ने,
- मन्त्रालयको क्षमता विकास तथा शान्ति प्रक्रियाको सुदृढीकरणका सन्दर्भमा प्राप्त हुने द्विपक्षीय एवं बहुपक्षीय सहयोगको परिचालन गर्ने,

- मन्त्रालयबाट संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रमहरूमा द्वन्द्व निरोधात्मक (Conflict Preventive) र द्वन्द्व संवेदनशील (Conflict Sensitive) पद्धति समाहित गर्न अन्तर महाशाखा एवं अन्तर्गत विभाग तथा आयोजनाहरूसँग समन्वय गर्ने,
- अन्य महाशाखाहरूमा किटानी व्यवस्था भएको बाहेकका अन्य कार्यहरू गर्ने गराउने ।

### कानून तथा संचार महाशाखा

- प्रचलित कानून, सम्झौता तथा सहमतिले तय गरे बमोजिमका शान्ति संयन्त्रहरूको लागि आवश्यक कानून मस्यौदा गर्ने,
- मानव अधिकारको संरक्षण एवं प्रवर्द्धन सम्बन्धी आवश्यक कार्यहरू गर्ने,
- विभिन्न मानव अधिकार संघ संगठनहरूबाट प्राप्त सुझाव, सिफारिस एवं प्रतिवेदनहरूको कार्यान्वयन गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने,
- शान्ति संयन्त्रहरूबाट प्राप्त हुने सुझावहरू र नेपाल स्थित संयुक्त राष्ट्र संघीय मानव अधिकार उच्चायुक्तको कार्यालय तथा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोगबाट प्राप्त सुझाव, सिफारिस र प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्ने गराउने,
- नेपाल पक्ष भएको शान्ति र द्वन्द्व व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरूको कार्यान्वयन सम्बन्धमा सम्पर्क विन्दुको रूपमा कार्य गर्ने,
- शान्ति प्रक्रिया, द्वन्द्व व्यवस्थापन, पुनःस्थापन, पुनर्निर्माण, संक्रमणकालीन न्याय जस्ता विषयमा पर्याप्त श्रोत र अध्ययन सामग्रीको व्यवस्था गर्ने,
- मुलुकमा दिगो शान्ति स्थापनाका लागि राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा भएका अध्ययन प्रतिवेदनहरूको संग्रह ( Depositary Centre) गर्ने, प्राविधिज्ञहरू सहितको स्रोत केन्द्र (Resource Centre) र पुस्तकालयको विकास तथा संचालन गर्ने,
- शान्ति सञ्चार अभियान, प्रचार प्रसार र सूचना सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने, सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट संचालन हुने शान्ति संचार, प्रचार प्रसार तथा प्रवर्द्धन सम्बन्धी कार्यमा समन्वय र एकरूपता ल्याउने,
- शान्ति प्रक्रिया र वार्ताका सम्बन्धमा सरकार, नागरिक समाज, आम सञ्चारकर्मी तथा सञ्चार माध्यमबीच सूचना आदान प्रदान गर्ने,
- मन्त्रालयको हित र सरोकार सम्बन्धी विषयमा मन्त्रालयको तर्फबाट कानूनी प्रतिरक्षा गर्ने,
- मन्त्रालयको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने विषयमा कानूनी राय दिने,
- द्वन्द्व सिर्जना गर्ने खालका विद्यमान कानूनी प्रावधानहरूको अध्ययन गरी सुधारका लागि आवश्यक पहल गर्ने,
- द्वन्द्व, शान्ति तथा संक्रमणकालीन न्याय लगायतका शान्ति प्रक्रियासँग सम्बन्धित विविध विषयका विज्ञहरूको सूची (Roster) तयार गर्ने र
- मन्त्रालयको Web Site अध्यावधिक गर्ने,
- मन्त्रालयको सूचना प्रविधि व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- मातहतका शाखाहरूको तोकिएबमोजिमको प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।

### शान्ति संयन्त्र समन्वय महाशाखा

- शान्ति प्रक्रियालाई दीगो र स्थायी बनाउन गठन गरिने विभिन्न आयोग, समिति बीच समन्वय गर्ने ।
- गठन गरिएका आयोग एवं समितिहरूको लागि आवश्यक साधन स्रोत एवं जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने,
- दिगो शान्ति कायम गर्न आवश्यक संस्थागत, प्रक्रियागत एवं प्राविधिक कार्यहरू गर्ने,
- शान्ति संयन्त्रहरूबाट प्राप्त सम्बन्धित राय सुझाव कार्यान्वयन गर्ने,
- सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग, राष्ट्रिय शान्ति तथा पुनःस्थापन आयोग, बेपत्ता नागरिक छानबीन आयोग र अन्य आयोग तथा समितिहरू सम्बन्धी समन्वयात्मक कार्य गर्ने,
- द्वन्द्वको शान्तिपूर्ण रुपान्तरणको लागि शान्ति प्रक्रियालाई स्थानीय तहबाटै संस्थागत गर्दै लैजान स्थानीय शान्ति समितिहरूको गठन, संचालन, परिचालन एवं समन्वय सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने,
- द्वन्द्व र शान्ति प्रक्रियाका सम्बन्धमा शान्ति संयन्त्रको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्ति जुटाउन तालिम, पूनर्ताजगी तालिम, प्रशिक्षक प्रशिक्षण सम्बन्धी तालीमहरूको योजना र व्यवस्थापन गर्ने ।

- मातहतका शाखाहरूको तोकिए बमोजिमको प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने,

### राहत तथा पुनस्थापना महाशाखा

- द्वन्द्वबाट पीडित, विस्थापित तथा द्वन्द्वबाट प्रत्यक्ष रूपमा प्रभावित भएकाहरूको पुनःस्थापन सम्बन्धी नीति, रणनीति तथा कार्यक्रम तयार गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- द्वन्द्वका घाउहरूको दीर्घकालिन समन ९ज्मबप्लिन० का लागि पुनःस्थापन (Rehabilitation) तथा पुनसामाजिकीकरण (Reconciliation) का माध्यमहरूको पहिचान सहितका नीति, रणनीति तर्जुमा गर्ने
- द्वन्द्वपीडित व्यक्ति-परिवार तथा संरचनाको वर्गीकरण अनुसारको तथ्यांक अद्यावधिक राख्ने, राख्न लगाउने,
- द्वन्द्वपीडित तथा द्वन्द्व प्रभावित व्यक्ति-परिवारको आवश्यकताको पहिचान र सो सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने, गराउने,
- द्वन्द्वपीडितहरूको क्षमता विकासको लागि सीप विकास सम्बन्धि तालिम र आय-आर्जनका विविध कार्यक्रमहरूको तर्जुमा गरी कार्यान्वयनको कार्ययोजना तयार गर्ने गराउने ।
- द्वन्द्वपीडित व्यक्तिहरूको पुनःस्थापन तथा पुनसामाजिकीकरणका लागि दीर्घकालीन नीति तयार गर्ने । सो को आधारमा राहत तथा आर्थिक सहायता सम्बन्धी मापदण्ड, निर्देशिका र कार्यविधि तयार गर्ने,
- आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई राहत तथा आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने एवं उनीहरूको पुनःस्थापन कार्यको अनुगमन र अभिलेखन गर्ने, गराउने,
- जनआन्दोलनका पीडितहरू, बारुदी सुरुङको विष्फोट एवं विस्तृत शान्ति सम्झौता पश्चात घटित घटनाबाट पीडितहरूलाई आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने विषयहरू,
- द्वन्द्वको अवधिमा मानव अधिकारको गम्भीर उल्लंघनबाट पीडितहरूको सम्बन्धमा राष्ट्रिय मानव अधिकार आयोग तथा अदालतबाट प्राप्त निर्देशन अनुसारका कार्य,
- सशस्त्र द्वन्द्वको क्रममा मानसिक रूपले गम्भीर आघात पुगी पीडित भएकाहरूका लागि मनो-सामाजिक परामर्श र उपचार (psycho-social counseling and healing) सम्बन्धी विषय र यस सम्बन्धमा सरकारी निकाय निजी क्षेत्र र गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने,
- जनआन्दोलन र द्वन्द्वका मृतक एवं घाइतेका आश्रितहरूलाई मासिक वृत्ति, आर्थिक सहायता र बालबालिकालाई छात्रवृत्ति एवं अपहरणमा परेका व्यक्तिलाई आर्थिक सहायता सम्बन्धी विषय,
- पीडितहरूलाई कानूनी सहायता, घाइते एवं अपांगहरूको उपचार उनिहरूको सुरक्षार्थ आवश्यक समन्वय, मार्गदर्शन र सहयोग सम्बन्धी कार्यक्रम र कार्ययोजना,
- सरकारी, गैरसरकारी संस्था र निजी क्षेत्र समेतको साभेदारीमा द्वन्द्वपीडित एवं विस्थापितहरूको पुनःस्थापनलाई दिगो र सुनिश्चित गर्नका लागि सामाजिक/सांस्कृतिक सद्भाव, शान्ति, एकता र मेलमिलापलाई प्रोत्साहित गर्ने कार्यक्रमहरूको तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- दिगो शान्ति कायम गर्न आवश्यक संस्थागत, प्रक्रियागत एवं प्राविधिक विषयहरू,
- विस्तृत शान्ति सम्झौता लगायत अन्य सम्झौता, सहमतिहरूको महाशाखा सम्बन्धी विषयको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- मातहत शाखाका कर्मचारीहरूको तोकिए बमोजिमका प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।

### द्वन्द्व व्यवस्थापन महाशाखा

- द्वन्द्व व्यवस्थापनसम्बन्धी अध्ययन, विश्लेषण गर्ने तथा द्वन्द्व व्यवस्थापन नीति तयार गर्ने र सो नीति अन्तर्गत रही मन्त्रालयहरूको लागि द्वन्द्व व्यवस्थापनसम्बन्धी क्षेत्रगत राष्ट्रिय नीति तयार गर्न सहयोग गर्ने र नीति कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने,

- द्वन्द्वका प्रभावहरुको तथ्यांक संकलन तथा विश्लेषण गरी द्वन्द्वका प्रभावहरु न्यूनिकरण गर्ने कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने गराउने,
- द्वन्द्वरत पक्षहरूसंग शान्ति वार्ता सञ्चालनमा वार्ताटोली वा वार्ताकारलाई सहयोग तथा समन्वय गर्ने,
- शान्ति वार्ताको तयारी, वार्ताका रणनीति कार्यनीति तथा कार्ययोजना तयार गर्ने,
- मुलुकको द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्न शान्ति वार्ता तथा सम्झौताका लागि सम्बद्ध पक्षहरूसंग सम्पर्क गर्ने,
- द्वन्द्व व्यवस्थापन तथा शान्ति वार्ताका लागि राजनैतिक दलहरु, सम्बन्धित विज्ञहरु, गैरसरकारी क्षेत्र तथा नागरिक समाजको सहयोग र समर्थन जुटाउने,
- शान्ति वार्ता प्रकृयाको व्यवस्थापन कार्य गर्ने,
- शान्ति वार्ता प्रकृया र वार्ता कार्यको अभिलेख राख्ने,
- विस्तृत शान्ति सम्झौता लगायत अन्य सम्झौता सहमति, निर्णयको कार्यान्वयनको अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने,
- मुलुकमा दिगो शान्ति कायम गर्न आवश्यक संस्थागत एवं प्रक्रियागत संयन्त्रहरुको पहिचान, गठन एवं परिचालन सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- द्वन्द्व व्यवस्थापन तथा शान्ति सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय सभा, सम्मेलन एवं गोष्ठी सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- द्वन्द्वको शान्तिपूर्ण रुपान्तरण गरी दीगो शान्ति कायम गर्न आदिवासी जनजाति, दलित, मधेशी, महिला, अपाङ्ग, पिछडिएको वर्ग समुदाय र क्षेत्रको समावेशीकरण र मूलप्रवाहिकरण नीति तयार गरी मन्त्रालयलाई उपलब्ध गराउने,
- अन्य सरकारी निकायहरुबाट तर्जुमा हुने नीति कार्यक्रमहरुलाई समेत द्वन्द्व संवेदनशीलता समेतको आधारमा तर्जुमा गर्ने वातावरण सिर्जना गर्ने,
- द्वन्द्व पिडित क्षेत्रमा आर्थिक तथा सामाजिक विकासको नीति रणनीति तर्जुमा गर्ने,
- मातहतका शाखाहरुको तोकिएबमोजिमको प्रशासनिक कार्यहरु गर्ने,
- मुलुकमा विद्यमान द्वन्द्वका कारणहरुको पहिचान गरी ती कारणहरुको न्यूनिकरणका लागि आवश्यक नीति तर्जुमा गर्ने,
- द्वन्द्व व्यवस्थापन तथा शान्ति प्रकृयाका विभिन्न विषयहरुमा नागरिक समाज तथा उक्त क्षेत्रमा कार्यरत गैरसरकारी संस्थाहरुको परिचालन तथा समन्वय सम्बन्धी कार्य गर्ने,
- शान्ति प्रकृया र द्वन्द्वको संक्रमणकालिन व्यवस्थापन
- शान्ति प्रकृया तथा द्वन्द्व व्यवस्थापनसंग सम्बन्धित सरकारी तथा गैरसरकारी अन्तर्राष्ट्रिय संघ सस्थासंग सम्पर्क गर्ने,
- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापन ९:प्लभ ब्यतप्यल० का लागि आवश्यक नीतिगत, संरचनागत तथा प्रक्रियागत व्यवस्था मिलाउने ।
- बारुदी सुरुङ तथा युद्धकालीन विष्फोटक अवशेषहरु हटाउने, यस्ता विष्फोटक पदार्थबाट आम जनतालाई हुने खतराबारे उनीहरुलाई जानकारी गराउने तथा यस्ता विष्फोटक पदार्थबाट घाइते वा अपाङ्ग भएका व्यक्तिहरुलाई आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने सम्बन्धमा आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।
- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापन सूचना प्रणाली स्थापना तथा संचालनको व्यवस्था गर्ने ।
- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापनका लागि आवश्यक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउने ।
- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापनका लागि नेपाल सरकारद्वारा गठित वा गठन हुने निर्देशक समिति, प्राविधिक समिति वा यस प्रकारका निकायहरूसंग समन्वय गर्ने, ती निकायहरुको काममा सहयोग गर्ने तथा तत्सम्बन्धमा भएका व्यवस्था अनुसार तोकिएका कार्यहरु गर्ने ।
- नेपाल सरकारका अन्य निकायसंग बारुदी सुरुङ व्यवस्थापन सम्बन्धमा समन्वय गर्ने ।
- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरु बारे सम्पर्क, समन्वय तथा तत्सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापनको कार्यमा संलग्न विभिन्न सरकारी, गैरसरकारी तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने ।
- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापन सम्बन्धी कामको लागि रणनीति, बजेट, कार्यक्रम, आवधिक कार्ययोजनाहरू बनाई स्वीकृत गराउने तथा कार्यान्वयन गर्ने, गराउने व्यवस्था मिलाउने ।
- बारुदी सुरुङ व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदनसम्बन्धी कार्य गर्ने ।

### पुर्बधार पुननिर्माण महाशाखा

- द्वन्द्वका क्रममा क्षति भएका भौतिक एवं सामाजिक पूर्वाधार पुननिर्माण सम्बन्धि तत्कालिन तथा दीर्घकालिन नीति, रणनीति एवं कार्यविधि तयार गर्ने गराउने ।
- द्वन्द्वका कारणबाट क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाहरूको पुननिर्माण तथा पुनःस्थापन योजनाहरूको कार्यान्वयन तथा समन्वय गर्ने तथा गराउने ।
- पुननिर्माण सम्बन्धी तथ्यांक विश्लेषण गरी अध्यावधिक गर्ने, क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाहरूको वर्गीकरण र पुननिर्माणको लागि प्राथमिकीकरण गर्ने ।
- भौतिक एवं सामाजिक पूर्वाधारहरूको पुननिर्माणका लागि वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गरी स्वीकृत गराउने ।
- कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी मूल्यांकन गर्ने गराउने ।
- भौतिक एवं सामाजिक पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा पुननिर्माणका लागि स्रोत व्यवस्थापनका लागि दातृ राष्ट्र एवं निकाय, संघ, संस्थासंग समन्वय गर्ने ।
- कार्यक्रम संचालनमा देखापरेका समस्याहरू समाधान गर्ने गराउने ।
- भौतिक एवं सामाजिक पूर्वाधार पुननिर्माण सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको अन्तर मन्त्रालयगत समन्वय गर्ने ।
- योजना, कार्यक्रमको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन, मूल्यांकनका सन्दर्भमा अन्तर महाशाखा एवं कार्यान्वयन गर्ने निकायबीच समन्वय गर्ने ।
- शान्ति कोष अन्तर्गतका सामाजिक एवं भौतिक पूर्वाधार पुननिर्माण सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको नीति तर्जुमा गरी समन्वय गर्ने ।
- मातहत शाखाहरूको तोकिए वमोजिमका प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।

### ४. निकायबाट प्रदान गरिने सेवा

- श्रृजनशील द्वन्द्व व्यवस्थापनमा सहयोग पुर्याउनु ।
- दिगो शान्तिको लागि छलफल, गोष्ठी तथा अन्तर्क्रिया र तालिम संचालन गर्नु ।
- शान्ति प्रक्रियामा देशका सम्बद्ध सबै पक्षको समर्थन र सहभागिता जुटाउन सहयोग पुर्याउनु ।
- शान्तिको पक्षमा अन्तराष्ट्रिय सहयोग र समर्थन जुटाउनु ।
- शान्ति बहाली गर्न सरकारले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयनमा सहयोग पुर्याउनु ।
- द्वन्द्व व्यवस्थापन, राहत, पुनर्स्थापन र पुननिर्माणको कार्ययोजना निर्माण र कार्यान्वयनमा भूमिका खेल्नु ।
- शान्ति र सहमतिको वातावरण सिर्जना गर्न अवलम्बन गर्नु पर्ने नीति तथा रणनीतिहरू बारे अध्ययन गरी राय सुझाव पेश गर्नु

### ५. सेवा प्रदान गर्ने निकायको महाशाखा/शाखा र जिम्मेवार अधिकारी

१. प्रशासन योजना तथा वैदेशिक समन्वय महाशाखा

- महाशाखा प्रमुख सह सचिव लक्ष्मी शरण घिमिरे
- प्रशासन शाखा प्रमुख उपसचिव गेहेन्द्र बहादुर डाँगी
- योजना तथा कार्यक्रम शाखा प्रमुख उपसचिव बुद्ध बहादुर गुरुङ
- वैदेशिक सहयोग समन्वय शाखा प्रमुख उपसचिव काशिनाथ मरासिनी
- आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख उप सचिव अर्जुन कुमार पुडासैनी
- अनुगमन तथा मुल्यांकन शाखा प्रमुख उप सचिव गोपालराज तिमिल्सेना

## २. राहत तथा पुनस्थापन महाशाखा

- महाशाखा प्रमुख सह सचिव मुकुन्द प्रसाद पौड्याल
- राहत तथा तथ्यांक शाखा प्रमुख उप सचिव .....
- पुनस्थापन शाखा उप सचिव सुदेव कुमार पोखरेल

## ३. कानून तथा संचार महाशाखा

- महाशाखा प्रमुख सह सचिव (कानून) ऋषि राजभण्डारी
- कानून तथा मानव अधिकार शाखा प्रमुख उप सचिव केशव कुमार पाण्डे
- सूचना संचार तथा जनसम्पर्क शाखा प्रमुख उप सचिव दामोदर भण्डारी

## ४. शान्ति संयन्त्र समन्वय महाशाखा

- महाशाखा प्रमुख सह सचिव लक्ष्मी कुमारी बस्नेत
- स्थानिय शान्ति समिति समन्वय शाखा उप सचिव भरत प्रसाद आचार्य
- आयोग समिति समन्वय शाखा -----

## ५. द्वन्द्व व्यवस्थापन महाशाखा

- महाशाखा प्रमुख सह सचिव लक्ष्मीशरण घिमिरे
- द्वन्द्व विश्लेषण तथा नीति निर्माण शाखा प्रमुख उप सचिव कृष्ण बहादुर शाही
- शान्ति प्रक्रिया समन्वय तथा अनुगमन शाखा प्रमुख उप सचिव देव बहादुर अधिकारी
- बारुदी सुरंग व्यवस्थापन शाखा प्रमुख उप सचिव प्रेम प्रसाद संजेल

## ६. पूर्वाधार पुननिर्माण महाशाखा

- महाशाखा प्रमुख सह सचिव(प्रा) भिम प्रसाद उपाध्याय
- भौतिक पूर्वाधार पुननिर्माण शाखा प्रमुख .....
- सामाजिक पूर्वाधार पुननिर्माण शाखा प्रमुख.....

## ७. द्वन्द्वोत्तर शान्ति तथा पुननिर्माण परियोजना

- का.मु. परियोजना समन्वयकर्ता धुर्व प्रसाद पौडेल

## ८. राहत तथा पुनस्थापन इकाई

- निमित्त विभागीय प्रमुख हरिकृष्ण जवाली

## ९. नेपाल शान्ति कोष सचिवालय

- निर्देशक मुकुन्द प्रसाद पौड्याल

## १०. सत्य निरूपण तथा मेलमिलाप आयोग को सचिवालय

- सचिव डा.नरेन्द्रमान श्रेष्ठ

## ६. उजुरी, निवेदन उपर निर्णय गर्ने प्रक्रिया र अधिकारी

हेलो सरकार सम्पर्क व्यक्ति दामोदर भण्डारी

हेलो सरकार सम्पर्क सहायक व्यक्ति तेज बहादुर शाही

## ७. मन्त्रालयको नियमित कार्यक्रम तर्फ

- ७५ जिल्लाका स्थानीय शान्ति समितिहरुका लागि ५ लाख, गा.वि.स. र नगरपालिकामा गठन भएका शान्ति समितिहरुका लागि २५९९ गा.वि.स. लाई २२,०००/- र ५५ नगरपालिकाका लागि ४५,०००/- का दरले अख्तियारी पठाइएको ।
- नेपाल सरकार कार्य सम्पादन नियमावली, २०६९ वमोजिम मन्त्रपरिषद्मा प्रस्तुत ८ वटा प्रस्ताव स्वीकृत भएको ।

- शान्तिका लागि विकास तर्फ १५१२ आयोजना र पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापना तर्फ १२४३ आयोजनाका लागि क्रमशः ५० करोड र १ अर्ब २७ करोड ७७ लाख ७१ हजार विनियोजन गरी अख्तियारी प्रदान गरिएको ।
- ढुन्ड पीडित सेना प्रहरीहरुको समस्या समाधानका लागि कार्यदल गठन भई कार्य संचालन भएको ।
- मन्त्रालयको कार्य सम्पादन सूचकहरुको प्रगति मासिक रुपमा प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयमा पठाइएको ।
- “शान्ति र विकास: हाम्रो अधिकार ”भन्ने नाराका साथ अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति दिवस आश्विन ५ गते मनाइएको ।
- हेलो सरकारको गुनासो फछ्यौटको प्रगति १००% रहेको ।
- मन्त्रालयको स्थापना पश्चात् भएका सहमति सम्झौता कार्यान्वयन गर्न सिफारिश आयोग गठन भई प्रतिवेदन पेश गरिसकिएको र मन्त्रिपरिषद्बाट प्रतिवेदन कार्यान्वयनका लागि निर्देशन भइ आए बमोजिम काम भइरहेको ।

प्रस्तुत विवरण मन्त्रालयको वेवसाइट [www.peace.gov.np](http://www.peace.gov.np) मा पनि हेर्न सकिने छ ।

शान्ति तथा पुनर्निर्माण मन्त्रालय सिंहदरवार काठमाडौं फोन न. ४२१११८९, ४२११०८९  
फ्याक्स ४२११८६ इमेल [info@peace.gov.np](mailto:info@peace.gov.np) वेवसाइट [www.peace.gov.np](http://www.peace.gov.np)

### अनुसूची १

